

Сучасні аспекти методології, філософії та логіки права

*Лощихін Олександр Миколайович*¹, *Книш Інна Василівна*²,
*Веселовська Наталія Олександрівна*³

Опубліковано	Секція	УДК
30.01.2026	Право	340.12

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19627297>

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз сучасних аспектів методології, філософії та логіки права як взаємопов'язаних рівнів пізнання правової дійсності. Обґрунтовано, що філософія права формує світоглядні та ціннісні засади праворозуміння, методологія права визначає систему принципів і підходів до наукового дослідження правових явищ, а логіка права забезпечує раціональну структуру юридичного мислення та обґрунтування правових рішень. Досліджено їх ієрархічно-функціональний зв'язок та доведено доцільність розгляду як єдиного теоретико-пізнавального комплексу. Проаналізовано сучасні тенденції розвитку зазначених напрямів, зокрема посилення міждисциплінарності, розвиток теорії юридичної аргументації, деонтичної логіки, а також вплив цифровізації, алгоритмізації та використання штучного інтелекту на трансформацію права. Визначено, що сучасна правова реальність зумовлює необхідність інтеграції філософських, методологічних і логічних підходів для забезпечення системності, узгодженості та обґрунтованості правотворчої та правозастосовної діяльності. Зроблено висновок, що поєднання філософії, методології та логіки права сприяє формуванню цілісного розуміння права як багатовимірного соціального явища та підвищенню ефективності юридичної науки і практики в умовах сучасних трансформацій.

Ключові слова: методологія права, філософія права, логіка права, праворозуміння, юридичне мислення, юридична аргументація, деонтична логіка, інтерпретація права, правозастосування, цифровізація права.

Contemporary Aspects of the Methodology, Philosophy, and Logic of Law

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of contemporary aspects of the methodology, philosophy, and logic of law as interrelated levels of cognition of legal reality. It substantiates that the philosophy of law forms the worldview and value foundations of legal understanding, the methodology of law determines the system of principles and approaches to the scientific study of legal phenomena, and the logic of law ensures the rational structure of legal thinking and the justification of legal decisions. Their hierarchical and functional

¹ доктор юридичних наук, професор, заслужений економіст України, професор кафедри теорії та історії держави і права, юридичного факультету ВНЗ «Національна академія управління», м. Київ, ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-4065-8850>

² доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціально-гуманітарних наук, юридичного факультету ВНЗ «Національна академія управління», м. Київ, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1746-359X>

³ кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету ВНЗ «Національна академія управління», м. Київ, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5321-9693>

interconnection is examined, and the expediency of considering them as a unified theoretical and cognitive framework is demonstrated. The study analyzes current trends in the development of these fields, including the growing role of interdisciplinarity, the advancement of the theory of legal argumentation and deontic logic, as well as the impact of digitalization, algorithmization, and artificial intelligence on the transformation of law. It is established that modern legal reality necessitates the integration of philosophical, methodological, and logical approaches in order to ensure consistency, coherence, and substantiation in law-making and law-enforcement activities. It is concluded that the integration of the philosophy, methodology, and logic of law contributes to the formation of a holistic understanding of law as a multidimensional social phenomenon and enhances the effectiveness of legal science and practice under conditions of contemporary transformations.

Keywords: methodology of law, philosophy of law, logic of law, legal understanding, legal thinking, legal argumentation, deontic logic, interpretation of law, law enforcement, digitalization of law.

Вступ

Актуальність дослідження сучасних аспектів методології, філософії та логіки права зумовлена трансформацією правової реальності, що характеризується зростанням складності правових систем, інтенсивним розвитком цифрових технологій, посиленням міждисциплінарних зв'язків та підвищенням вимог до обґрунтованості правотворчих і правозастосовчих рішень. У цих умовах право перестає сприйматися виключно як сукупність норм і постає як багатовимірне явище, що потребує комплексного теоретичного осмислення.

Особливої ваги набуває необхідність інтеграції філософських, методологічних і логічних підходів до дослідження права. Філософія права забезпечує формування світоглядних і ціннісних засад праворозуміння, методологія права визначає систему принципів і способів наукового пізнання правових явищ, тоді як логіка права виступає інструментом раціоналізації юридичного мислення та обґрунтування правових рішень. Їх розмежоване дослідження не дозволяє повною мірою відобразити складність сучасних правових процесів, що обумовлює потребу в їх комплексному аналізі.

Актуальність теми також посилюється розвитком нових форм правового регулювання, пов'язаних із цифровізацією, алгоритмізацією та використанням штучного інтелекту, що вимагає переосмислення традиційних підходів до права, його структури та способів функціонування. У цьому контексті логіка права набуває особливого значення як основа формалізації правових процесів, тоді як філософія та методологія права забезпечують критичне осмислення цих змін.

В умовах реформування національної правової системи, утвердження принципу верховенства права та гармонізації законодавства з європейськими стандартами зростає значення науково обґрунтованого підходу до правотворчості та правозастосування. Це вимагає чіткої методологічної бази, філософського осмислення цілей і цінностей права та логічної послідовності юридичних рішень.

Дослідження сучасних аспектів методології, філософії та логіки права є актуальним як у теоретичному, так і в прикладному вимірах, оскільки спрямоване на формування цілісного підходу до розуміння права та підвищення ефективності його функціонування в сучасних умовах.

Стан опрацювання проблематики. Р. Ванджурак у 2025 р. у своїй статті аналізує правозастосування через категорію дискреції і прямо поєднує методологію з філософією права. Дослідження показує, що методи правозастосування залежать від світоглядних (філософських) установок суб'єкта, а отже методологія не є нейтральною, а формується під впливом філософсько-правових підходів [1, с. 284].

Дискреція – надана нормою права свобода вибору правозастосовного органу або посадової особи між кількома юридично допустимими варіантами рішення в межах закону з урахуванням обставин конкретної справи. Зміст дискреції полягає не у довільності, а у виборі в межах, встановлених правовою нормою, коли закон не визначає єдино можливого рішення, а передбачає альтернативи або оціночні поняття (наприклад, «розумність», «справедливість», «суттєвість», «належні підстави»). Ознаки дискреції є те, що вона завжди нормативно обумовлена, здійснюється в межах компетенції, передбачає наявність кількох правомірних рішень, пов'язана з оцінкою фактів і застосуванням оціночних категорій, підлягає контролю щодо меж та способу реалізації. У правозастосуванні дискреція проявляється, зокрема, у визначенні міри покарання в межах санкції, виборі способу захисту права, оцінці доказів, вирішенні питань доцільності застосування певних заходів, якщо закон прямо допускає варіативність. Дискреція є важливою для розуміння методології, філософії та логіки права, оскільки вона показує, що правове мислення не є суто формально-логічним і не зводиться до механічного застосування норм, а включає елемент оцінки, вибору та обґрунтування, що вимагає поєднання логічних, методологічних і філософських підходів до права.

В свою чергу І. Андрусак у статті про філософію права Б. Кістяківського досліджує як філософські ідеї, зокрема неокантіанство, формують методологію юридичної науки. Автор прямо показує, що логіка і філософські засади виступають інструментом впорядкування правових понять, тобто філософія права визначає методологічні принципи дослідження права [2, с. 292].

У праці з методології юридичних досліджень підкреслюється, що сучасна методологія права формується в контексті філософських проблем пізнання права і не може існувати без філософського підґрунтя. Робота демонструє, що методологія є продовженням філософії права на рівні наукових інструментів. Так, О. Дзьобань [3] підкреслює, що методологія права безпосередньо пов'язана з філософією права через теорію пізнання права і систему наукових методів, і розглядає методологію як похідну від філософських уявлень про право.

У сучасному науковому дискурсі проблематика логіки права формується під впливом праць класичних авторів, які заклали теоретичні основи дослідження юридичного мислення, аргументації та структури правових норм, і важливе значення має теорія юридичної аргументації, розроблена раніше Робертом Алекси, у межах якої право розглядається як раціональний дискурс, що потребує логічного обґрунтування через систему аргументів і принципів [4].

Подібний підхід розвиває і Ніл МакКормік, який досліджує логіку судових рішень і доводить, що правозастосування має структуру логічного міркування, однак не зводиться до суто формальної логіки, проте у своїй пізній теорії, зокрема у праці «Rhetoric and the Rule of Law: A Theory of Legal Reasoning», переосмислив логіку юридичного мислення, відійшовши від суворого позитивізму до розуміння права як аргументативної практики [5].

Теоретичним підґрунтям формалізованого аналізу норм стала деонтична логіка, започаткована Георгом Генріком фон Врігтом [6], у межах якої нормативні висловлювання аналізуються через категорії обов'язку, дозволу та заборони.

Ю. Мельничук досліджує логічні основи формування правової істини та їх значення для юридичного мислення, розглядає взаємозв'язок логіки висловлювань, інтерпретації та правового дискурсу, а також динамічний характер істини в праві. Авторка робить акцент на тому, що логічні механізми у праві поєднуються з герменевтичними та соціальними чинниками [7, с. 910].

О. Юркевич розглядає сучасні напрями розвитку логіки у правовому та філософсько-правовому контексті, зокрема епістемічну логіку як інструмент аналізу

знання, доказування та обґрунтування в юридичному процесі. Дослідження науковиці орієнтоване на пояснення механізмів юридичного мислення через категорії знання, переконання та аргументації [8, с. 43].

Мета цієї статті полягає у теоретичному осмисленні взаємозв'язку філософії, методології та логіки права як взаємопов'язаних рівнів пізнання правової дійсності, а також виявлення сучасних тенденцій їх розвитку в умовах трансформації правових систем, цифровізації та ускладнення правозастосовної діяльності. Досягнення поставленої мети передбачає розкриття сутності філософії права як світоглядної основи праворозуміння, визначення змісту та структури методології права як системи наукових підходів і методів дослідження правових явищ, а також аналіз логіки права як інструменту раціоналізації юридичного мислення та обґрунтування правових рішень. Особлива увага приділяється обґрунтуванню їх інтеграції в єдину теоретико-пізнавальну систему та визначенню їх ролі у забезпеченні ефективності правотворчості та правозастосування.

Результати

У межах сучасного юридичного дискурсу методологія, філософія та логіка права розглядаються не як ізольовані напрями, а як взаємопов'язані рівні пізнання права, що утворюють цілісний теоретико-пізнавальний комплекс. Підхід цей зумовлений ускладненням правової реальності, необхідністю інтеграції різних способів наукового аналізу та посиленням вимог до обґрунтованості правових рішень, і у цьому контексті їх поєднання в межах одного дослідження має не формальний, а концептуальний характер.

Філософія права виконує світоглядну та теоретико-узагальнювальну функцію, визначаючи сутність права, його ціннісні орієнтири та місце в системі соціального регулювання, і на цьому рівні формуються базові уявлення про справедливість, свободу, рівність, природу правових норм і межі правового впливу. Положення ці задають напрям подальшого наукового аналізу та визначають рамки праворозуміння, в межах яких розгортається дослідження права.

Методологія права виступає інструменталізованим продовженням філософії права, трансформуючи її загальнотеоретичні положення у систему принципів, підходів і методів дослідження правових явищ, а також забезпечує організацію наукового пізнання права, визначає логіку дослідницького процесу та дозволяє поєднувати нормативний, соціальний і ціннісний виміри права. Методологія не є нейтральною, оскільки її структура залежить від філософсько-правових установок, що лежать в основі конкретного дослідження, що означає, що вибір підходів, методів і способів аналізу права залежить від того, як саме дослідник розуміє природу права, його цінності та функції. Наприклад, у межах позитивістського праворозуміння переважає формально-юридичний аналіз норм, тоді як природно-правовий підхід орієнтує дослідження на категорії справедливості, прав людини та моральних засад права, а герменевтичний – на інтерпретацію правових текстів і контекст їх застосування.

Тобто методологія виступає і як сукупність технічних інструментів дослідження, так і як відображення певної наукової позиції щодо права, що визначає і напрям, і результати наукового пізнання.

Логіка права займає інструментально-операційний рівень у цій системі та забезпечує раціональну форму юридичного мислення, і спрямована на аналіз структури правових норм, виявлення логічних зв'язків між ними, забезпечення несуперечності правової системи та обґрунтування правозастосовних рішень. У сучасних умовах логіка права розширюється за рахунок розвитку теорії юридичної аргументації, деонтичної логіки та формалізованих моделей правового аналізу, що особливо актуально в контексті цифровізації та алгоритмізації права.

Взаємозв'язок філософії, методології та логіки права має ієрархічно-функціональний характер: філософія права визначає світоглядні та ціннісні основи, методологія права забезпечує способи їх наукового опрацювання, а логіка права гарантує внутрішню узгодженість і раціональність правового мислення. Така взаємодія дозволяє сформувати цілісне бачення права як багатовимірного явища, що поєднує ідеї, методи та інструменти їх реалізації.

Так, філософія права є однією з фундаментальних галузей юридичної науки, що забезпечує осмислення права як складного соціокультурного феномену, визначає його сутність, ціннісні орієнтири та місце в системі суспільного регулювання. У сучасних умовах трансформації правових систем, глобалізації, цифровізації та посилення ролі прав людини філософія права набуває особливої актуальності, оскільки саме вона формує концептуальні засади розвитку права та визначає напрямки його інтерпретації і застосування.

Філософія права визначається як галузь наукового знання, що досліджує загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування права, його сутність, цінності, принципи, а також взаємозв'язок із іншими соціальними явищами, такими як мораль, політика, культура та економіка. Філософія права виходить за межі позитивного права, зосереджуючись на глибинних підставах правового регулювання та його смислового наповненні.

У змістовному вимірі філософія права охоплює онтологічний, гносеологічний та аксіологічний аспекти. Онтологічний аспект пов'язаний із визначенням природи права, його буттєвого статусу та форм існування. Гносеологічний аспект спрямований на дослідження способів пізнання права, інтерпретації правових норм і формування правового знання. Аксіологічний аспект розкриває ціннісну природу права, його спрямованість на забезпечення справедливості, свободи, рівності та гідності людини.

Філософія права також виконує методологічну функцію, оскільки формує світоглядні основи юридичної науки, визначає підходи до дослідження права та впливає на розвиток правової доктрини і практики правозастосування.

Сучасний етап розвитку філософії права характеризується переосмисленням класичних концепцій права та їх адаптацією до нових соціальних умов. Одним із ключових аспектів є посилення аксіологічного виміру права, що проявляється у зростанні ролі прав людини, принципу верховенства права та ідеї справедливості як основи правового порядку.

Важливим напрямом є розвиток міждисциплінарного підходу, в межах якого філософія права інтегрується з соціологією, психологією, політичною теорією та економікою, що дозволяє розглядати право не лише як систему норм, але як складний соціальний інститут, що функціонує в контексті взаємодії різних суспільних факторів.

Суттєвим аспектом є вплив цифровізації на право та його філософське осмислення, адже поява штучного інтелекту, алгоритмічного регулювання, смарт-контрактів та електронного правосуддя зумовлює необхідність переосмислення таких категорій, як відповідальність, суб'єктність, свобода волі та справедливість. У цьому контексті філософія права досліджує нові форми нормативності, що виникають у цифровому середовищі.

Окремого значення набуває герменевтичний підхід, який акцентує увагу на інтерпретації права як процесі розуміння та тлумачення текстів у конкретному соціальному контексті, що в умовах сьогодення дозволяє враховувати динамічний характер права та забезпечувати його адаптацію до змін суспільних відносин.

Сучасна філософія права активно розвиває критичні підходи, спрямовані на виявлення прихованих механізмів влади, ідеологічних впливів та нерівностей, що можуть бути закріплені в праві, що сприяє формуванню більш справедливих і гуманістичних моделей правового регулювання.

У контексті європейської інтеграції важливим аспектом є узгодження національних правових систем із загальноєвропейськими цінностями та стандартами, що також потребує глибокого філософського осмислення права та його функцій.

Зв'язок між методологією права та філософією права має системний і ієрархічний характер. Філософія права виступає світоглядною та теоретичною основою методології права, адже визначає розуміння сутності права, його природи, цінностей і цілей. Через онтологічні, гносеологічні та аксіологічні положення філософія права формує загальні орієнтири пізнання права, які лежать в основі вибору наукових підходів і методів.

Методологія права, у свою чергу, є інструментальним рівнем, який конкретизує ці філософські засади у вигляді системи принципів, підходів і методів дослідження права та трансформує абстрактні філософські уявлення про право у практичні способи його наукового аналізу, інтерпретації та застосування.

Філософія права визначає, що і як слід пізнавати у праві, тоді як методологія права визначає, якими засобами це пізнання здійснюється, при чому методологія не є автономною, оскільки її структура і зміст залежать від домінуючих філософсько-правових концепцій (природно-правових, позитивістських, герменевтичних, критичних тощо).

Отже, філософія права і методологія права перебувають у відношенні взаємозумовленості: філософія права задає концептуальні рамки і ціннісні орієнтири, а методологія забезпечує їх реалізацію у процесі наукового пізнання та правозастосування.

У межах нашої теми логіка права розкривається як складова методології юридичної науки та як інструмент раціоналізації правового мислення, також вона визначається як система принципів і правил формально-логічного та спеціалізованого аналізу правових норм, юридичних конструкцій і правозастосовних рішень, що забезпечує їхню внутрішню узгодженість, несуперечність і обґрунтованість. Логіка права функціонує на перетині формальної логіки та філософії права, оскільки поєднує вимоги раціональної побудови мислення з ціннісним і змістовним наповненням права.

У структурному вимірі логіка права охоплює аналіз логічної будови правових норм (гіпотеза, диспозиція, санкція), дослідження логічних зв'язків між нормами (узгодженість, ієрархічність, відсутність колізій), а також правила юридичної аргументації, що застосовуються у правотворчості та правозастосуванні. Логіка права забезпечує виявлення логічних помилок, прогалин і суперечностей у праві, що має безпосереднє значення для підвищення якості законодавства та судових рішень.

Класична модель правової норми у вигляді гіпотези, диспозиції та санкції використовується як аналітична конструкція, що дозволяє виявити логічну послідовність правового регулювання: встановлення умов дії норми, визначення правила поведінки та передбачення юридичних наслідків. В той же час у сучасній правовій системі ці елементи не завжди містяться в одній нормі у завершеному вигляді, що зумовлює необхідність їх логічної реконструкції у процесі тлумачення та застосування права.

Дослідження логічних зв'язків між нормами забезпечує їх узгодженість і системність, що є необхідною умовою функціонування права як цілісного регулятора суспільних відносин, і проявляється це у дотриманні ієрархії нормативно-правових актів, недопущенні суперечностей між нормами, а також у застосуванні усталених правил подолання колізій, зокрема принципів пріоритету норми вищої юридичної сили, спеціальної норми та пізнішої норми. Логіка права в цьому аспекті виконує функцію впорядкування нормативного матеріалу та забезпечення його внутрішньої несуперечності.

Важливим елементом логіки права є виявлення прогалин у правовому регулюванні та застосування логічних механізмів їх подолання. У випадках відсутності

прямої норми використовуються аналогія закону та аналогія права, що ґрунтуються на логічному перенесенні змісту існуючих норм або загальних принципів права на подібні правовідносини, що дозволяє забезпечити безперервність правового регулювання та уникнути ситуацій правової невизначеності.

Окреме значення має логіка юридичної аргументації, яка визначає вимоги до обґрунтованості правових рішень. Юридичне міркування повинно бути внутрішньо послідовним, узгодженим і логічно виведеним із встановлених обставин справи та застосовуваних норм права. У цьому контексті логіка права поєднує формально-логічні засоби з аргументативними та інтерпретаційними підходами, що забезпечує не лише правильність, але й переконливість правових висновків.

Логіка права також спрямована на виявлення логічних дефектів у праві, зокрема суперечностей між нормами, невизначеності правових приписів, надмірної широти або обмеженості формулювань, а також порушення зв'язку між умовами застосування норми та її правовими наслідками, що має безпосереднє значення для вдосконалення правотворчої діяльності та підвищення якості правозастосування.

Логіка права функціонує як складний інструмент аналізу та впорядкування правової системи, що поєднує формально-логічні, системні та аргументативні елементи і забезпечує її узгодженість, передбачуваність та обґрунтованість у сучасних умовах розвитку права.

У сучасному науковому дискурсі логіка права зазнає трансформації під впливом кількох ключових факторів. По-перше, посилюється роль логіки юридичної аргументації, яка розглядає правозастосування як процес обґрунтування рішень, що поєднує формальну логіку з риторикою, герменевтикою та теорією дискурсу.

По-друге, розвивається деонтична логіка, яка спеціалізується на аналізі нормативних висловлювань (обов'язок, заборона, дозвіл) і дозволяє формалізувати структуру правових приписів. Деонтична логіка, яку започаткував ще Георг Генрік фон Врігт [4], орієнтована на формалізований аналіз нормативних висловлювань через категорії обов'язку, дозволу та заборони. У межах цього підходу право розглядається як система норм, що піддається логічному моделюванню, що дозволяє виявляти їхню внутрішню структуру та взаємозв'язки.

По-третє, суттєвим сучасним аспектом є вплив цифровізації права, що зумовлює розвиток формалізованих логічних моделей, алгоритмізації правових процесів та використання штучного інтелекту у правозастосуванні. У цьому контексті логіка права набуває прикладного значення як основа для створення правових алгоритмів, автоматизованих систем аналізу норм і підтримки прийняття рішень.

Логіка права не є автономною від філософії права, оскільки її межі визначаються типом праворозуміння. Формально-логічна узгодженість норм не завжди гарантує їхню справедливість або відповідність цінностям права, що обумовлює необхідність поєднання логічного та аксіологічного підходів.

У сучасних умовах логіка права постає як інструмент забезпечення раціональності, системності та обґрунтованості права, який інтегрується з методологією та філософією права, формуючи єдину теоретико-пізнавальну основу юридичної науки.

Такий підхід обумовлює необхідність розгляду логіки права не лише як допоміжного інструмента, а як невід'ємного елемента сучасного праворозуміння, що забезпечує зв'язок між абстрактними філософськими засадами та конкретними методами правового дослідження і правозастосування. Через логічні механізми здійснюється впорядкування правового матеріалу, узгодження нормативних конструкцій та забезпечення послідовності юридичного мислення, що дозволяє перетворити теоретичні положення на практично значущі правові рішення.

В умовах трансформації права, зумовлених глобалізацією, євроінтеграційними процесами та цифровізацією, інтеграція філософських, методологічних і логічних підходів набуває особливої ваги, адже інтеграція забезпечує і глибше теоретичне осмислення права, і підвищення якості правотворчості та ефективності правозастосування, що свідчить про доцільність їх комплексного дослідження в межах єдиного наукового підходу.

Сучасні аспекти методології, філософії та логіки права полягають у зміні підходів до розуміння права, способів його дослідження та форм його функціонування в умовах ускладнення правової реальності. Насамперед, відбувається перехід від суто формально-догматичного підходу до міждисциплінарного аналізу права. Право розглядається не лише як система норм, а як соціальний, культурний і комунікативний феномен, що зумовлює використання методів філософії, соціології, психології, економіки та інформаційних технологій. Це розширює методологію права і змінює філософські засади праворозуміння.

Суттєвим аспектом є посилення ролі юридичної аргументації та інтерпретації. Правозастосування дедалі більше розглядається як процес обґрунтування рішень, а не механічного застосування норм, що зумовлює розвиток логіки права як логіки аргументації, у межах якої враховуються і формальні, і ціннісні, контекстуальні та дискурсивні елементи.

Окремого значення набуває цифровізація права, що змінює як методологію, так і логіку правового регулювання. Застосування штучного інтелекту, автоматизованих систем аналізу норм, електронного правосуддя та смарт-контрактів зумовлює формалізацію права і потребує нових логічних моделей його опису та застосування, тобто логіка права трансформується у напрямі алгоритмізації та моделювання правових процесів.

Важливим сучасним аспектом є також переосмислення ролі цінностей у праві. Філософія права акцентує на правах людини, гідності, справедливості та верховенстві права, що впливає на вибір методологічних підходів і логіку правових рішень, тобто право оцінюється не лише за формальною правильністю, але й за відповідністю фундаментальним цінностям. Відбувається посилення системного підходу до права, що проявляється у прагненні забезпечити узгодженість норм, подолання колізій і прогалин, а також у гармонізації національного законодавства з міжнародними та європейськими стандартами.

Сучасні аспекти полягають у інтеграції філософських, методологічних і логічних підходів, розвитку аргументативної та цифрової складової права, а також у переорієнтації права на ціннісні засади та ефективність його функціонування в умовах сучасних викликів.

Висновки

Узагальнюючи результати дослідження, слід констатувати, що методологія, філософія та логіка права утворюють взаємопов'язану та ієрархічно організовану систему пізнання правової дійсності, в межах якої філософія права визначає світоглядні та ціннісні засади праворозуміння, методологія права забезпечує інструментарій наукового дослідження, а логіка права виступає засобом раціоналізації юридичного мислення та обґрунтування правових рішень. Їх інтеграція дозволяє сформувати цілісне бачення права як багатовимірною соціального явища.

Доведено, що методологія права не є нейтральною, оскільки залежить від філософсько-правових установок, які визначають вибір наукових підходів і способів аналізу правових явищ. Логіка права, хоча і не завжди виокремлюється як самостійна галузь, фактично функціонує як необхідний елемент юридичної науки, забезпечуючи

внутрішню узгодженість, системність і послідовність правових конструкцій та правозастосовної діяльності.

Встановлено, що сучасні аспекти розвитку зазначених напрямів пов'язані з переходом до міждисциплінарного підходу, посиленням ролі юридичної аргументації та інтерпретації, а також впливом цифровізації, що зумовлює формалізацію та алгоритмізацію правових процесів. У цих умовах логіка права набуває нового значення як інструмент моделювання правових рішень, тоді як філософія та методологія права забезпечують критичне осмислення таких трансформацій.

Отже, сучасний розвиток юридичної науки характеризується інтеграцією філософських, методологічних і логічних підходів, що сприяє підвищенню якості правотворчості, ефективності правозастосування та адекватному відображенню складних процесів, які відбуваються у правовій системі в умовах глобалізації та цифровізації.

Список використаних джерел

1. Ванджурак Р.В. Розсуд суб'єктів правозастосування як форма реалізації функцій держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 8. С. 281-286. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-8/58>
2. Андрусак І.П. Філософія права Богдана Кістяківського: логічні засади і методологія дослідження. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2025. Серія ПРАВО. 2025. Вип. 90. Ч. 5. С. 289-295. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.5.37>
3. Дзьобань О.П. Методологія, організація та технологія наукових досліджень : навч. посіб. для аспірантів. Київ; Одеса: Фенікс, 2025. 284 с. URL: https://ippi.org.ua/sites/default/files/metodologiya_2025.pdf?utm_source
4. Feteris E.T., Kloosterhuis H. Law and Argumentation Theory: Theoretical Approaches to Legal Justification. *SSRN Electronic Journal*. 2011. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2283092>
5. MacCormick N. *Rhetoric and The Rule of Law: A Theory of Legal Reasoning*. Oxford, 2005. URL: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199571246.001.0001>
6. Wright, G. H. von (Georg Henrik). *Norm and action: a logical enquiry*. London : Routledge and Kegan Paul; New York: Humanities Press, 1963. URL: https://archive.org/details/normactionlogica0000wrig/page/n239/mode/2up?utm_source
7. Мельничук Ю.І. Особливості пізнання правової істини. Електронне наукове видання *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. 1. С. 907-911. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.151>
8. Юркевич О. Логічні дослідження знання: епістемічна логіка та інтерогативна епістемологія. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2025. № 1(64). С. 40-54. URL: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.64.324496>